Valmiuspäällikkö, hallitusneuvos
Kari Klemm
Työ- ja elinkeinoministeriö
11.3.2025

Puolustusvaliokunta

Valtioneuvoston puolustusselonteko VNS 9/2024 vp

Valtioneuvoston ensimmäisessä Nato-ajan puolustusselonteossa määritellään Suomen Nato-jäsenyyden peruslinjaukset sekä pidemmän aikavälin tavoitteet Suomen puolustukselle ja sen kehittämiselle osana liittokuntaa. Puolustusministeriön johdolla valmisteltu selonteko yhdessä muiden selontekojen, eduskunnan kannanottojen, Yhteiskunnan turvallisuusstrategian ja Kansallisen riskiarvion kanssa muodostavat keskeisen Suomen kokonaisturvallisuuden kehittämisen ohjausasiakirjojen perustan. Suomen kokonaisturvallisuus on sidoksissa muiden maiden ja lähialueidemme turvallisuustilanteeseen. Kokonaisvaltaisuuden ja näiden ohjausasiakirjojen linjausten poikkihallinnollisen yhteensovituksen huomioon ottaminen nykytilanteessa korostuu entisestään selontekomenettelyjen valmistelussa.

Suomessa on ollut hyvin pitkäkestoinen ja pitkälle historiaan ulottuva, maantieteelliseen sijaintiimmekin linkittyvä riski- ja uhkakuvasto. Suomen turvallisuusympäristö on voimakkaimmassa muutoksessa sitten toisen maailmasodan kasvaneen Venäjän uhkan sekä epävarman maailmantilanteen ja USA:n uuden hallinnon ulkosuhteiden ja turvallisuuspolitiikan uusien painotusten seurauksena. Suurvalta- ja voimapolitiikka eivät ole kadonneet maailmasta, päinvastoin. Muutos Eurooppaa ja Suomea kohtaan on pitkäaikainen. Vaikeasti ennustettava toimintaympäristömme on entistä jännitteisempi ja vaikeasti ennakoitava. Riskit, uhkat ja yhdistelmäuhkat ovat laaja-alaistuneet, konkretisoituneet ja voimistuneet. Kolme keskeistä varautumisen skenaariota ovat sotilaallinen uhka, laaja-alainen vaikuttaminen ja globaalin talouden vakavat häiriötilanteet.

Työ- ja elinkeinoministeriön vastuiden ydintä ovat kilpailukykyyn, kestävään kasvuun ja työllisyyteen sekä muun muassa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin, huoltovarmuuden kehittämiseen liittyvät kysymykset. Ministeriön toimintaa ohjaavat hallitusohjelma sekä ministeriön ja hallinnonalan tuore strategia vuosille 2024-2030. Kestävän kasvun edellytykset ja kokonaisturvallisuuden vahvistaminen ovat strategian keskiössä. Tällä hetkellä meitä haastaa turvallisuuspoliittisena uhkana myös Suomen talouden ja tuottavuuden heikko kehitys. Muun muassa huoltovarmuus perustuu talouden luontaisiin rakenteisiin. Talous- ja turvallisuuspolitiikan välillä on tiivis yhteys. Kilpailukykyinen ja turvallinen liiketoimintaympäristö, ajantasainen, ennakoitava ja vakaa sääntely-ympäristö, toimivat hallinnon rakenteet ja toimivaltuudet sekä aktiivinen ja toimiva kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö ovat myös tärkeitä kokonaisuuksia.

Suomen huoltovarmuus on huolenpitoa, kykyä ja yhteistyötä yhteiskunnan taloudellisten perustoimintojen ylläpitämiseksi vakavissa häiriö- ja kriisitilanteissa. Taloudellinen ja sotilaallinen huoltovarmuus ovat tiiviisti kytkettyinä toisiinsa. Sotilaallinen huoltovarmuus osana huoltovarmuuttamme on huolenpitoa ja yhteistyötä puolustusvoimien toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Huoltovarmuuslainsäädännön kehittämisellä (HE annetaan syksyllä 2025) huolehdimme huoltovarmuuden riittävästä tasosta ja toimintakyvystä osana yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta siten, että yhteiskunnan selviytymiskyky kriisitilanteista vahvistuu. Toimintaympäristömme edellyttää vahvaa kansallisen puolustuskyvyn ja huoltovarmuuden ylläpitämistä ja kehittämistä sekä kansainvälisen yhteistyön edelleen kehittämistä EU:n ja Naton kautta sekä kahdenvälisesti eri valtioiden kanssa. Sotilaallinen puolustus ja maanpuolustuksen tarpeet ankkuroituvat siviiliyhteiskunnan voimavaroihin, osaamiseen ja teknologiaan. Tässä suomalaisten yritysten toimintaedellytyksistä huolehtiminen on olennaista. Vienti on elinehto Suomen sotilaalliselle ja muulle huoltovarmuudelle. Vientiä ja tuontiamme ruokkii kansainvälinen turvallisuustilanne.

Puolustusministeriö ja puolustusvoimat ovat sotilaallisen huoltovarmuuden toteuttajia. Puolustushallinto varautuu laaja-alaiseen vaikuttamiseen yhdessä muiden toimijoiden kanssa osana kehittyvää kokonaisturvallisuuden mallia. Toimijana ja puolustusvoimien kumppanina on kotimainen, kansainvälisesti kilpailukykyinen, tuotantokyvyltään ja kasvultaan vahva puolustusteollisuus sekä toimiva huoltovarmuusorganisaatio (HVO). Sen julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus on diplomatian ohella keskeinen, moderni, kustannustehokas ja kehittämisen arvoinen tapa hallita suomalaisen yhteiskunnan huoltovarmuus- ja turvallisuusriskejä. HVO:n rakenteen 7 sektoria, 27 poolia ja 5 Elvar-toimikuntaa, yhteistyösopimukset 23 liiton ja 5 ELY:n kanssa sekä osallistuvat noin 40 julkisen sektorin organisaatiota ja noin 1500 yritystä muodostavat vahvan huoltovarmuustyön verkoston, jonka kyvykkyyttä ja riittäviä resursseja pitää kehittää aktiivisesti.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä puolustusselonteon kehittämisen suunnan linjauksia ja toimeenpanoa sotilaallisen puolustuskyvyn varmistamiseksi. Ministeriön mielestä riittävät resurssit ja toimivaltuudet, uusi tekniikka, kumppanuusmalli ja muu verkottunut yhteistyö, yksilöllinen ja kollektiivinen resilienssi sekä ylläpidetty toimintakyky kaupungistuneessa ja pitkien välimatkojen maassamme luovat edellytykset maamme puolustuskyvylle. Useiden ilmiöiden ja riskien globaalin luonteen vuoksi aktiivinen kansainvälinen yhteistyö muodostaa tässä keskeisen ulottuvuuden.

Työ- ja elinkeinoministeriöön liittyviä kokonaisturvallisuuden tärkeitä hankkeita mm: Huoltovarmuuslainsäädännön kehittäminen, valmiuslain uudistaminen, yritysostolain uudistaminen, VN kokonaisturvallisuuden hanke, siviilipalveluksen kehittäminen.